

SZEGEDI HIRADÓ.

59-ik szám:

Vasárnap, nyárhó (július) 22-én 1860.

Masodik évfolyam.

Megjelenik:

Hetenként kétszer, csütörtökön és vasárnap reggel.

Szerkesztői iroda:

Szentháromságutca, Geislerlefe ház, 872. szám, hová a kéziratok bérmentve utasítandók.

Kiadóhivatal:

Burger Zsigmond könyvkereskedése.

Előfizetési feltételek.

Szegeden hazahozhordással: Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., — évfolyamra 1 frt 60 kr. osztr. ért.

Videkre postán: Egész évre 8 frt., félévre 4 frt., — évfolyamra 2 frt. osztr. ért.

Egyes szám ára 8 ajkr.

Hirdetések:

Az öttenásos petitor egyezési hirdetésnél Tujka kétszerinél 6 ajkr., többszörinél 5 ajkr. Bélyegdíj minden egyes beiktatásnál 36 ajkr. A nyilvántartás a háromhásas petitor igtatási díja 20 ajkr.

Az előfizetési pénzek és hirdetések Burger Zsigmond könyvkereskedéséhez érkezendők.

Alföldi viszonyok.

Tiszaszabályozás.

A Tiszaszabályozásról különféle hírlapi cikkekből annyi értekezést, javaslatot s tudósítást lehetett olvasni ezideig szakértőktől és másoktól is, mikép jelenleg már ez fölről írni, kivált nem szakértőnek, csaknem fölösleges szöszporításnak tekinthetünk; ha ezen ügy, kivált épen most, a f. hó 30-án Pesten tartandó tiszaszabályozási nagygyűlés előtt, annyi tervezés, munka, kiadás, kiadásos s megücsült remény után, kétszeresen érdekessé s emelőfőgyá minden oldalról fölvilágosítandóvá nem vált volna. Szabadjon tehát ez igénytelen cikk írásának, a csongrádi s illetéges mindszentapátfai társulat érdekében egy tételt fölállítani, miszerint ezen társulat munkálatai s így költségei mindaddig sikeretleneknek mutatkoznak, még csak Tápénál a Tiszába, ezt annyi s tudva lévő lassu folyásában gátolják szakadó s ezt szokszor tetemesen földzusszó Maros, Szegeden túl, ott valahol a boszorkányszigetnél nem menesztetik a Tiszába, azon egyszerű megjegyzésnél és oknál fogva, minthogy nagyobb áradások azon vízmenynyiség, amely itt egyesül, Szeged város alatt lévő keskeny mederbe nem férven, ha csak ezen nagy város hatványozott jóval meghaladó lakosainak lételet kockázatát nem akarjuk, azon nagy vizet, mely Szeged városát már annyiszor fenyegette, és előbb vagy utóbb, de okvetlen — dacára bármily nagy megerősítésnek — előtűni, nem kevesitjük; már pedig miután egy a Maros mint a Tisza völgyében ezeltől elterült áradások, ezen folyók szabályozásai által, keskeny ártér képező föltekés közé szorítottatva növeltetek, és által épen az ellenkező történik; ezt Szeged városa belátva, a Maros vizének Tápénál elterelését s az emellett szigetnek vezetésétől óhajtott, de valamely helyi érdekű alakult ellenzéknek azt meghúsnítani sikerlővén, ezen oly nagy mértékben szükségé — sőt életkérdéssé fejtett tervének kivétel, mely az időközben épült vaspálya által most már csak nehezítették, mindaddig alban maradt. Azt is hallottuk, hogy amidőn a város alatt, a Tiszán keresztül a pálya vonalánál vashid építtetése munkába vétetett, a város részéről ez ellen óvás tétetett; de minthogy mindemellett a hid elkészült, hogy a tavaszi jég olvadásakor könnyen törhetne túlforlás s az ottani keskeny mederben le nem folyható viznek veszedelmes kiáradása meggátolhatassék, a város előtti medernek költséges szélesítése eszközöltetett; de valamint soklan — így ebben is a gyakorlat kigynolyta az elméletet, mivel a legközelebbi marosi áradás — a maga iszapjával ezen szélesítést megtöltvén, ottan a Tisza medre ismét a régi. És most már ott állunk; miszerint fölítve, hogy nem mint ez idén csak a Kárpáton, hanem Erdélyben is egy időben sok havu felűnk legyen — s munkába vett tiszaszabályozási föltekés tökéletesen elkészülve, mindkét nevezett folyónak tömerek vize sehol ki nem tör s egész tömegben Szeged alá kénytelen lesz folyni — minden szoros értelemben vett szakértelmiség nélkül, egyre akár százat fölteketni, hogy a még eddig bár nehezen is; de megmentett város menthetlenül el fogna veszni;

ha csak (mit senki, már csak emberiség szempontjából sem kárhözhatna) egyik vagy másik túlságos vizű folyónak szépen elkészülendő gátjai el nem metszetnek, vagy a terv és közel kilátásban is levő szílepek ki nem nyitattanak.

Hogy pedig a Tisza, mely réggib időben ha áradások medrében nem fért is meg, de a többi mellékfolyók is, miket bevezs, saját völgyeikkel beérték, mintegy 30 év óta pedig egyre növekedő áradásakor magasságával, mind nagyobb mértékben fenyegeti, sőt el is önti a közelebe eső régi s töle ment földeket, sőt helységeket — ez is szabad legyen — némelyek állítása ellenére, (mintha ezt az árvis iszapja által magasított fiszavölgyi földszíne okozná) a nem alulról, vagyis a Duánál, hanem fölülről s elejente minden központi vezénylés nélkül összevissza, azután pedig 1846 óta ugyesztvén mindenütt egyszerre s egyre-másra munkába vett szabályozásnak tulajdonítani.

Az 1816-iki ugynevezett nagy áradás, melyhez hasonlónak az akkori éltes emberek — azelőtt 40 évvel — és így mint tudva is van, csakugyan 1776-ban tartották, olyan volt, melynek elejét venni igen csekély fáradságha került, s amely annyiban, a tragédiát meg akkor nem szörűtő események, amivel előtt még hasznosnak is vétetett, amennyiben így kaszálojára, vagy parlagon heverő földjére, ha az inkább divatózó marhatenyésztés tekintetéből ezt akkoriban szükségesnek látta, tetszés szerint ráereszthette.

Jelenleg már, ha a távolabbi földbirtokok elejébe is, melyek azelőtt soha sem voltak, vagy minden kár nélküli kisebb áradásoknak kitéve — mentő föltekés nem luzatnak — kivált 1830 óta, kisebb nagyobb mértékben évenkénti előtekésnek vannak kitéve s jóllehet ez rejek névze nem csekély s csakis egyedül a szabályozási s kiszáritási munkálatok beálltával kezdetét vette, teher magában is nyomozatos; még azt is várhatják, hogy a föl-sőbb helyen munkába vétetni rendelt ártérfejlesztő egyének — kiterjesztendőnek találandván, a sok első osztályú adóztatás alatti legnagyobb részt, soha árviszt nem szenvedett földekre is; ezeket a kiszáritási munkálatok terbeibe is részesítendők, ami azután már elviselhetlen baj lenne. — Mind-ezekből tehát következik, hogy a Maros Tápén alul a boszorkányszigetig vezetendő; — mert addig minden szabályozási munkálatok nem egyéb — erős s pénzparázslással, hogy s miként kelesselek ezt végrehajtani, az ugy tartom a legközelebbi nagygyűlés teendőinek egyike lenne. Ami az érintett ártérfejlesztést illeti, melynek alapján az 1855-iki eddig legmagasabb áradásnak vízszíne szolgálna; ezt az igazság s méltányosság elveivel megegyezőnek sehogys sem találja ekkiről, mert azt tartja, hogy valamint egyrésztől a szabályozási munkálat egyedül a Tisza völgyét fogja majdan mivelhetővé tenni s ugyesztvén az illetőknek s a hrának megszerezni, úgy másrésztől a Tisza völgyén kívül eső tételek is, az ártérbe venni; miután ezek csak a szabályozás óta vannak és lesznek áradásnak kitéve, bármily csekély osztalekban s részben terhelni nem lehet.

H.M.-Vásárhely, nyárhó 19-én 1860.

Egy régi ottani érdekelt által.

A sárospataki háromszázados ünnep.

II.

7 Megígértük olvasóinknak, hogy tudós társaságunk érdeműs elnökének áldomás-beszédjéből közlendünk annyit, mennyire lapunk szük volta terjeszkedniük enged.

Szavunknak állva, megjegyezzük, hogy ez áldomás-beszéd minden szava megérdemli, hogy érbe véve az utókor számára fennmaradjon.

„Az újabb időkben — mondja elkezdett beszédét folytatva a nemes gróf — egy egészen új fajtája állott elő a műveltség, az ugynevezett kultúra terjesztőnek és ezek egy egészen új és terjedelmes irodalmat keletkeztettek. Ezek maguknak földadatul azt tűzve, hogy a kelet népeit fogják a közép-európai műveltség körébe bevonni, megfoghatatlan nekünk estek ezen szellemi vándorlásaink és bennünket kitűnő figyelemre méltattak. Elő-álltak ezek között mindenelőtt a népleírók (ethnographusok). Ezek látva, hogy hazánk nagy ország, melynek lakói nem mind egyazon nyelvet beszéltek, hanem azért mégis ugyanazon egy haza polgárainak érzik magukat, azt mind egyformán szeretik, annak érdekeit mind hazai szempontból fogják föl, hogy békében élnek, és ámbár nem mind egyenlőveltek, de egymást jól értik mégis, egyezőval, hogy nyelve nem mindegyiknek magyar, de szíve mindegyiknek az, azt mondták: ez nem jól van, ez akadály a művelődésnek, a népleírás a politika egyező erőtét és barmadati föl sem va-heti, de a nyelvkülönbségeket nem, tehát ezen népfajokat ujból kellene alakítani, és mindegyiknek meg kellene adni az egyenlőségűságot. Nekikemtek tehát s azt tanácsolták, hogy a népleírasi tudomány szerént a földabrozból csupa szigeteket kellene csinálni, szamtafanoakat természetesen a népvégyléti takságiságál fogva és mindegyiknek külön színt adni. Jöttek ezek után az állaprajzírók (statistikusok). Ezek azt mondták: valódi szegénye a tudományunk, hogy ezen ország még most is ismeretlen föld (terra incognita), hogy lakóinak száma fajtkülönbségre nézve még ma sem tudatik, hogy városainak, helységeinek nezei oly értelhetlenek. Azt tanácsolták tehát: az lenne legjobb, ezen ország állaprajzait (statistikáját) olyan emberek által derített ki, kik egészen ismeretlenek az országban, kik a nép szokásait, gondolkozási módját nem ismerik, a legnagyobb résznek nyelvéen nem beszélnek, kiknek tehát tudatlanságuk épen oly nagy mint elfoglaltságuk, s — emellett tanácsolták, hogy a városok és helységeik nevei fordítottassanak áll németre, így például Sáros Patak lenne „Kothiger Bach“, Török-Szent-Miklós „Türkischer Heiliger Nikolaus“, Füzzess-Gyarmat „Zahle Kolonie“ stb.; ami pedig a nép számát fajtkülönbségre nézve illeti, azt mondták, legjobb lenne az emberek neveiből kutatni ezt ki, ha p. valakit nem hívnak Vargának, Papnak, Kovácsnak, Feketének vagy Fejérnek, az már természetesen ne irassék a magyar rovathá, hanem abba, amelyhez nevének hangzása legközelebb esik, elnevezni p. o. ha valakit Kollernek, Smidnek, Szarnernk stb. hívnak, legyen az a legkörmünfontabb magyar kü-lönbén, irassék a németek rovathá; mely új és az eddigi állaprajzi (statistikai) tudományokban ismeretlen módokkal bizonyosan a leghitelesebb adatok fognak kiderülni. Ezek után a nevelők (paedagógusok) jöttek, ezek nekünk mint újságot mondták mély bölcseséggel, — noha magunk is igen tudjuk és érezzük, — hogy ezen ország tanítetéseiben sokak és nagyok a hiányok. Tanácsolták tehát, hogy azokat töből meg kell változtatni, mindenelőtt tehát minél több német tanárt kell alkalmazni, ezek terjeszsznek tudományt és ismereteket — íres vagy nem íres padok előtt, az mindegy — megértve vagy meg nem érve a hallgatók által, az mindegy, az általuk terjesztendő műveltségnek (kulturának) fensősége és súlya oly nagy, és vonzóereje oly varázshatású leszen, hogy az illetők fejébe mindenesetre utat fog magának találni. Jöttek elvégre a népművelő államfé-

fiak (culturalis politikusok) s ezek azt mondák nekünk: nektek történetek (historiák) nincsenek, alkotmányok nincsen, nektek műfajok nincsen, nektek csak jövődöntő lehet, de az is csak egy, ha lemondva szerkezetekről, jó szívrrel bevezetett magokat állunk és teljesen beleolvadunk a közép európai műveltségbe, azon közép Európába, mely ezen világrész egyensúlyát fontartani van látni, vagyis, azon egységes nem műveltségbe, mely az általános szabadságok leszen a maga idejében bőlesége. Az újmint tudosok ezen négy fajfaját nevezten én egykor a műveltség vakonjainak. Mennyire követettek fadácsait? Bizony nem tudom és nem ide tartozik, de annyit örömmel tudok, hogy nálunk viszhangra nem találtak, és tudom azt is, — mert hiszen egyszerűsáron találkoztam a műveltség némely illi apostolával — hogy ha példaul a népleíról foglaltam, meg tudandó, mik volnának tehát azon jodtak, miket az általa ajánlott egyenjoság foglalna magában, mélyen hallgattott. Enn eből azt gyantítottam, hogy ezen tudósok oly szótára lehet, mely előltünk egészen ismeretlen, és hogy abban az egyenjoság a jogneklőzés egyenlőségét jelenli. Ha továbbá az állapajzról álltam szóba, mindjárt meggyőződtem, hogy előtte ez ország ép oly ismeretlen föld, mint valaha, és hogy azon adatok, melyek az ő műveltségi módszerrel gyűjtettek, az igazság elterdesztéi azonosak. Ha továbbá a nevelő találtakam és kérdeztem, hiszi-e, hogy a tudományok és ismeretek mintegy tölesérről kiütése, elegendő, ha nem hatunk oda, ki azokat be fogadni és fölvenni magában hajlandó legyen? A tudós mélyen, noha méltóságosan hallgaltott. Ha végre találtakam a népnevelő államfernyál és figyelemzetttem, hogy az ő módszer egyenesen az ellenkezőjét szállné annak, mire ő töreszik, ha kérdeztem, hogy mutassa meg nekem a közép európai birodalmat, ismeressen meg annak egyensúlyával, hadd láthassam egységét, ezen nagy tudós mélyen hallgaltott és azzal eresztett el, hogy a közép európai birodalom a földészirli tudományok haladásának folytán bizonyosan föl fog földözteni és a német egység annak idejében bizonyosan létre jönni — tekintve kívált a vajadások nagy hosszadalmasságát és almasságát.

„Szerepeinkre, uraim, a magyar művelődés emeltyűi és köztük ezen sárospataki főtanoda, mindenkörön más szempontokból fogtak föl a műveltség terjesztésének feladatát. Régén átlátták ezek, hogy a műveltség terjesztésének főlebb általán felfogás esetétől módszere, ha alkalmaztatnak, vég-eredményként nem mutathatna föl egyebet, mint hogy általán az emberiség egy tagokakl szaporitotnak, kiknek alkalmatlanságuk van a műveltség terjesztésére, alkalmatlanabbak öndolgait intézésére, vezetésére, kormányzására, napokint mélyebben silyednek az anyagságba s öntudatlan gépiességbe. Tudták ugyanis, hogy a keresztény emberi társaságnak egy tagokra van szüksége, kikben az emberi és erkölcsi méltóság öntudata fölebesztve és a jogérték ki legyenek fejtve, ezek pedig karöltve járjanak a szabadság szeretetével, hogy így a közrend is meg legyenek szerzve azon alapjai, melyeken nyugathat az egyedül, ha az emberi nem fejlődésének nem lenyűgözött, hanem paizsa és biztosíték: akar lenni. Tudták előfölt, hogy a hazának hazafiakra, a megyei, községi és családi életnek férfiakra van szüksége, kik helyüket embertel betölteni, a társaság hasznos polgárai lenni tudjanak. Ezen célra való tekintettel terjesztették tehát az ismereteket, intézték a közoktatást. Tetették ezt anélkül, hogy az általános műveltség behatásai ellen elzárkózni vagy azokat maguktól elutasítani kívánták volna. Nő mint a melkshol szerzte szárnyalának szét a szorgalmas méhek, hogy a virág nyelvéit magukba szívja és mézét ölomlira megaktarithassák, így igyekeztek a tudományvirágzás honaita, hogy az onnan hozott kincsekkel a magukét gazdagíthassák. De tudták azt is, hogy az emberi értelem haladásainak összes összege, mely az általános műveltséget képezi a XIX. században az összes emberiségnek kinese és nem tulajdona kirekesztöleg egy nemzetnek sem, hogy ezen kinesezh mindenki hozzáférhet, kinek kellőle józan, szépek és nem-űsek vágya laasztatván, ezek illehetési között közeledik hozzá; és tudják azt is, hogy minden nemzetnek van egy, a gondviselés által rábízott saját kinese, ez pedig a nemzetiség, melyet emelni és nemcsinálni végeztetési kötelesség s bármiert eszébe adni önfertőztetés nélkül nem lehet.“

Ilyen áldomássonokokat tartattak Sárospatakon s a hangulat, az érzelem, mely átlengi őket, valóban átláttatják mindenkivel, hogy nem csupán helyi tinnepély, hanem nemzeti ünnep tartatott Sárospatakon.

Hereskedelmi és iparmozgalmak.

Ujabb fejlemények.

4 A közügyeink és érdekeink fölött éber szemmel őrködő „Pesti Napló“ két német társulatra teríti a vizes lepedőt egyidőben. Egyik az ugyne-

zetti „Vindobona” másik az „Anker.” A „Vindobona” igen okos észrelt az akarnak, hogy az árszempontú biztosítótársaságokat meg a más a biztosítók, mely névze igen helyesnek mindenki által érthetőnek mondja a „P. N. Ha tehát a „Vindobona” által biztosítandó jelzőnek neki jó a részre elegendő biztosítótól nyújthat, vagy a „Vindobona” minélvel szólna, ha a „Geschäft gut, mért ne lehetne az jó a mért ne nyújthatna az elegendő biztosítótól az eredeti hitelnek is? A másik társulat, mely a közbiztosítandó eljátszotta, az „Anker.” Ezt valamennyi bécsi lap számadásának vonja, mert egy látó előtt tartó közfoglaltak megállapított zárszámjait mindaddig nem bocsátotta közre. E zárszámula szerént már ezében mindazon díjnyeremény kiosztatott a részvényesek között, melyet 15 évi nyereségnél kelle vala tekinteni. Ily eljárást mellett azok, kik az „Anker”-nél biztosítottak magukat, természetesen nem biztosítottaknak tekintik öszegeiket. Övökéde minden hontitusrak, nehogy akik az egyik akár a másik e két társulat közül keresztszaladást okozzon néki.

A Nógrádmegyei gazdasági egyesületi karak Kacsavölgy Lajos nyilvánosan felszólal a „Pesti Napló”-ban, hogy noha az alkotó gyűlést még múlt év nyárutó 11-én tartotta az egyesület, az alapszabályok még mindig nincsenek megíróstve.

Közli egyezményt a választmány másolatát, hogy tudta a közönség kikérelt tisztában az ügy szorgalmazása. A csongrádmegyei egyesület ehhez sokszor szorgalmazza már, de mindegyik sikertelenül.

A Sz. Es. István nevű közös pest-esztergami utjában Uj-Pesten megállt.

♂ Az újszotatörvények eltörliéséről értekezvén, a „P. L.” azt állítja, hogy ez ügyben középútnak nincsen helye, hanem vagy a mostani törvények kamatllábat kell megtartani, vagy a kamatmeghatározást egészen elhagyni.

A céhiek vagyonát illetőleg prágai újság egy cikket közöl, mely mindenestre figyelemreméltó. A nevezett lap szerint a céhvagyon, illetőleg a céhek alapítványaioké mindig a céhbeliek javára lesznek fordítandók akkor is, ha ez valamely más iparággal egyeshet. Így p. ha a cipészeknek van szegénypóládájuk s a p. borkészítőké egy társulatba léptek, ama szegénypóláda mindig csak cipészeket fogadand magába sat.

Szegedi tárogató.

Szegedi cótálz

X.

Folyó hó 18-án nagy mozgás volt. Az emberek alig várták a délutáni 3 órát — nem azért, mintha akkorra tán Kátiával valami jóféle hallásomra vagy pedig valami nagyszerű bevételre ízt volna hirdetve — nagyjá kiesnie után afélre szédülték fejüket és sugdostak, vajjon miért? mert egy magasan alól lennének el kelle homályosodnia; sőt azval naposítotték vagy napofogatózást vártak községben; mintha bizony anélkül is nem élnék elég sötétségben s fogatkozásban. Pénztük már annyira elfogyott, hogy zsebekben és pénztárcaikban semmit sem látnak, mintha már teljesen megvakultuk volna, s talán csak azért utalodók elegend Szegeден a szembezártog oly nagy méretekben, mert nagyon megerőtetők szemeként a mérekeresésben, s egyre azt nézzük, homan és merről jönnek már a jobb napok. Leányaink talán a fogatkozászt a táncosokban, mert minden áncigalommal sokkal több a táncosnó, mint a táncos, s az udvarlók is legfényesebb szavaiukból idő idő múlva annyira kifogytak, hogy a hölgyek végére a fenyes ígéretekiből semmit sem látnak. A vidám arcyok, melyek ezéltől láthatók váának, mind elűstődtek már az idő mostohaságba, s oly komorak, mint a napofogatózási idő. Hát ha holdvilág áll a napárban s a holdat valami onyos fűhő elakarja, nem elég sötétségűt látnak teáinkban? Deára mindenben sötétségnek, a táncoség egész délután ismeren állott, hogy a natot elhomályosodni lássa. Ugy kell a napnak, mért tartja magát oly magasan s ragyog oly fényesen, hogy alig merjük szemekinket hozzá fűlni. Jó hogy már rajta is fűdöztek fél foltokak, minak nagyon örülnek az emberek, mert hát régi szokásuk: hogy ha valami fényen a legkisebb foltot fűdöztek, azt azonnal a sógor-, koma-és zomszédasszonyaink tárgyalják, még pedig oly méretekben, hogy 5 perc alatt szűnyögöl elefantot csinálnak; az emberek a rossz híreink rendszeren oly ónyen adnak hitelt, hogy a szűnyögöt csakugyan elefantoknak nézik. Mindez, ugyhiszem, nem lesz abbé, ha az Ursten a világot — újra tereti. — fűt mondam, az emberek várták, hogy a nap állítsa láthatóság; de az ég annyira elhoritá a natot fölholkkal, hogy ismét csak hiába várakoztak, s ég talán csak bántatában borult el azok fölött, ki Isten szép nappalán is sötétségét szomjuloznak helyett, hogy a napvilágot keresnek.

A négylábu állatoknak sokkal jobb dolguk van, mint az emberi állatoknak. Már mióta rebes-

gétik a kutyavádót, de azért a kutya még sem
szót adta. Hisz az embernek semmi baja sincsen,
ez csak a szokás miatt van. A kutya baja van." Hányzós
szavakkal már úgy is lehetett, hogy a kutyák szaj-
koskár kötelesek hordani a szájukból a száj-
sem veszik e rendeletet a szabad szájajl fáj-
uacán, a néha még is harapják az embernek anélkül,
hogy valami bajuk lenne. Azonban a szabad száj-
tud az ember egyrészt a szabad szájajl használ-
tudom elmulnők kedve a másodszor kísérletül. Ha
az ember némely házközbe megy, alig maradhat
a sok kutyától, minduntalan medője fészkelődik
ilyen elő a megszaglálva az embert, néha morog
is rá. És mindezt el kell tűnri, mert ha az em-
ber a kutyát bántana, azonnal gadjájjal győlnék
meg baja a szájat elvégre is az okosabb enged. Sz-
így, noha az adónak barátság nem vagyok, meg-
ad kívánnám, hogy hozassék be a kutyavádó; in-
dud soknak elmulnők kedve kutyájával bencszi s
nem sokára meg is fogyna az ebek száma.

Kemény.

♂ Jövő szerdán estefelé, mint Dugonics András halála napján mind hölgyek mind urak s az ifjuság nagy számmal szándékoznak a főlsővárosi temetőbe zárandokolni, hogy a halhatatlannak megvigyék az emlékezet és hála örökzöld koszorúit.

7 Színházunk új bérletje Molnár György kiadása előleges hirdetését, melyből kivehetjük, hogy Molnár csakugyan az akar lenni, minék lennie kell, a nemzeti nyelv és érzelem apostola: ígéretei ídemutatnak s mi úgy hallottuk, hogy Molnár azon ritka színművészek közé tartozik, kik amú' ígérnek, melyt is tartják. Molnár mindjárt legelső fellépésével áldozatot hoz a honférének s megfeszít egyntal e várost, melynek fia az, kinek emlékszovalho néhány téglaival járulni akar. A társulat jóvá utolsó napján lép fel először „Bánk bán”-ban s ezen előadás egész jövedelmét a Dugonics-szoborra adja Molnár. Az új igazgató a színpad újra díszítésén kivül még új nyitást is tesz, melynek költségeibe kerül ugyan, de a közönségnek nagy kényelmére kerül. Az emeleti páholyokat, melyek eddig csakugyan inkább ketrecekhez hasonlítottak, rendes tetőzettel és ájtakkal látattja el, úgy, hogy már most az alsó és felső páholy között a különbség nagyon csekély leendő. Hogy mindez eszközölhesse Molnár, természetesen költsége van szükségé, mi okból egy és háromhavi az egész színdínyére bérletet nyit. Bérletárak a multévek. Bérleti lehet Kemény Nándor urnál Októrszky Árpád négyed n. Erdőháza a Laudon-utca Hofferházban. Egész időnyre vagy 3 hónapra jóvá 10-16 lelt elöfizetni. A multévi bérlet jóvá h 1-ig helyéik megtartása iránt rendelkezése. Molnár új bazafiai tapintattal tette az első lépést, hogy ezután félve nem csak közönségnek várhat valókí élvezetet a telen, de Molnár is biztosítva érezheti magát afél, hogy törekvéseit a teljes szegedi közönség érdeme szerént méltányolni fogja.

„Mily kevéssé gondolkodnak a szegedi kasszinó választmányi tagjai azon testület ügyeivel, melynek bízalma őket az egyetlre állította, bizonyítványt a legközelebbi választásnyúl írás, melyen az elnöknek, jegyzőnek és gazdán kívül **épen senki** nem jelenik. Jó lesz a legközelebbi közgyűlésben az újból átdolgozott alapszabályokat elővenni és elfogadni, melyekben e némábón eljárárs is van orrosság. Egyik cikk n. i. így szól: „Azon választmányi tag, ki három választmányi ülésből ki marad, (a betegség esetét kivéve) a választmányból kikapcsolatik tekintendő s helyette azonnal más választandó.”

7 Sok jó embert folyton folyvást üldöz a szerencsétlenség és mint a közmondás tartja, a baj, mely meglátogatja, soha sem jön egyedül. Felcittentett lapunkban, hogy a Tisza közönségi által tartásunkban legutóbb színdarabot Folti János polgármester, ki mint tudjuk, az egész ballagást is maga haszonbérbe. Mint most, az indománkra, hogy a kár még meg sem oszlik többek között, mint a földjén hívog: mert Folti urnak albelőli nem van annyi, csupán 4 felesé, kinek azonban mindössze egy 10 hold terület vité a víz. A többi kárt mint Folti ur maga veseli, ki hogy a fejszének legalább nyolc leveg, veziseket készített, hogy a földjén földjén majd a halakból némi haszna legyen: de kit a szerencsétlenség üldöz, annak csak egyen nyakára ill, mert a vezisek elszakadtak s a halból is csak a legaprja maradt a köntösből.

z Bövelő tudakolás után értésinkre esett, hogy a főtanodái évkönyv elmaradásának nem a városi hatóság oka. A tanárkar a várostól e célra pénzt nem kért s eszerént a város meg sem agadhatta azt.

100. — A Tiszapartján járva, azt kezdi inni az ember, hogy igen érdekes mulatság lehet a piecész, miután legalább néhány száz miniféle embert lát ácsorgeni a megnevelést part fölött, kik az apró halcskákat részént időtöltéssel, érzéssel szükségéből fogdoszák. Igen igen szép nagy arcsák valúának azokból az únyai apróságokból. Javon kar őket kifogni csak csupa mulatságból!

„Teljesen biztos forrásból értesülünk, hogy a bécsi és pesti lapokban a N. Kikindán állítólagosan magyarok és szerbek közti történet veszekedés **szentelen hazug kóholyán**, mely bizonyosan azoktól eredt, kiknek érdekében áll, hogy a szerbektől testvérre forri két nemzetet egymás ellen látsítsák. Kikindán semmi okoskodás közbejöttét tette volna szükségessé, sőt mint teljesen bizonytalan hallottuk, hogy soha tiszteferőb testvérséggel, engedékenyebb kölcsönös szeretettel nem viseltettek egymás iránt szerb és magyar, mint épen most. Jegyezzék meg azok, kik, hogy a zavarsban halászhasznának, a szakadás és vizslát konkolvát szeretnék hinteni e két nemzet közé, hogy a közös haza szeretetén sem vakbuzgó sem az árulók árnyaiat erőre nem vendek soha.

§ Somsich Pál köztisztelőben álló hazánk-fia legközelebb fölcsólitotta a pesti lapokat, hogy amennyiben hazánk ügyeit és jogait bántalmazzák a bécsi lapok, ez ellen a magyar sajtó fölcsólitja; minthogy azonban ezen levélnek is ferde alapot tulajdonított egy bécsi lap, újból írt S. Karlsbadból egy levelet, melyben megvallja, hogy a „Pesti Napló“-nak igaza volt, midőn állította, hogy bizonyos kérdésekben a beszéd ezüst, a hallgatás arany.

§ A bécsi „Volksfreund“ rettentően meg van ijedve, mitővék leszünk, ha majd a képviselői rendszer beálltával valahol zsidót találnak választani képviselőül. Kérjen jo tanácsot a „Kircheu-Zeitung“-tól, majd ez fölvilágosítja.

Jeney Lajos Váserhelyről kinyilatkoztatja, hogy az ott a borvát eklora adott hangverseny hirdetésében közölt kisse hosszán név kiírását ő esközölte, s eszerént a helyes vagy nem helyes véleményét egészen magára vállalja e tárgyban.

§ A „Pesti Hírnök“ méltányosan kel ki a tanúgy kezelése ellen a fővárosban. Legelőször is az „Orvosi Hetilap“-ot rója meg, mely Csermák tanár tudományának kész volna a hazai nyelvet is földalozni. Ez ellen a nevezett lap s vele minden magyar tiltakozik; mert miként az egyszeri népszómon mondta, nem a nép van szolgabíró számára alkotva, hanem a szolgabíró a nép számára, ugy mi is azt mondjuk, hogy nem azért van sem a pesti királyi tudományos egyetem, sem a budai műegyetem vagy mint nevezik József-párta: sem a tetemes költséggel épült budai sem végre a pesti főrealtanoda nem azért alapították, hogy néhány magyarul nem tudó tanárnak élme legyen biztosítva. A budapesti elemi tanodákban sem tanulják meg az anyanyelvet a gyermekek, mert a tanítóképzésében a magyar nyelvet kivéve mindent nemetül adnak elő. Kérdézzük már most tudós szomszédainkat, nem esdú-e, ha annyi tudományos embe van a magyarban, midőn minden tanítótisztelet, mely felé fordul, nem anyanyelvén hallhatja a tudományokat.

— Nádasdy Lipóté, született Forray grófnő, ki a közügyek mellett oly buzgó tevékenységet fejt ki, néhány nap előtt a fővárosi ifjúság fáklyás zenével tisztelte meg.

— Zsedényi István Szepesmegyében mindenféle kitérítésekkel fogadják. Lőcsén nagy fáklyásmenet rendeztek tisztelőre, leglön a falismagyarországi bányapolgárság üdvözlé s elnöklése alatt tiltást tartott.

— A kaszai törvényszék nyomozóeletet indított két, nevére és tartózkodására nézve ismeretlen, főlsegsértés miatt gyanus férfi üldözésére.

§ Sárközi József zenekara a bécsiéket gyönyörködteti.

— Valóban magyarhoz és hazafizhoz méltó végrendelet Bányi közbirtokos, Huszár Kálmán végrendeletének egyik pontja így hangzik: „Minthogy pedig, mint becsületese embernek, vállasmórról s nemzeti intézeteinkről megfeleledkezni a legnagyobb bűn volna, emelőlgyva: a) a pápai ref. tanodának 20,000 újított; b) a magyar tudós társaság tőkéhez 10,000 újított; c) a pesti magyar nemzeti színház nyugdíjintézetére 10,000 újított; d) a bányai ref. gyülekezet tőkéhez 10,000 újított; e) a bányai szegények ingyen lakásaiért egy ház megvételére szükséges összeget rendelék.“ A jeles honfi, ki így végrendeletet írt, f. hó 9-én hunyt el. Béke és áldás haimvair! Kíváncsi, hogy példáját sokan kövessék a hazában.

§ Hegedűs Lajos drámaíró s a nemzeti színház tagja Pesten a Rókusához címzett körödban meghalt.

§ Jellasics bárónak Zágrábban emlékszórt sírját az ottani hivatalos újság. A szoborhoz szükséges 80,000 forint eddig összegyűlt 600.

§ Oravicán bizonyos bányászati német lap szerint valóban rémségek állapotban lehet a közbirtokosság. Egy verscei földművelőt a szabadban verték agyon; mindjárt utána 14 lovat loptak el; egy nőt saját házában megfogottak s megraboltak; egy álba is betörték a zsványok s két tehenet vitték el belőle. Elég ebből ennyi, hogy meg legyünk győződve róla, miszerint Oravicán és környékén az ember élete és vagyona nem a legbiztosabb lábon áll.

— Néhány hét előtt a tanoda-utczában egy óraszálag találatot többenem rajta függő értékes apróságok: tulajdonosa jelentse magát a helybeli rendőrhivatalban.

TÁRCA.

Két nap Pesten.

II.

(Meisselt főből ur követői nem magyar ruhában. — Széchenyilét. Magyar szent, német pásztor. — A pécsi hegyek gyönyörű virága. — A szép szegedi gyermek. — A fővárosi és a falusi nők ismertető jele. — Zárt zeneestélyek. Külső és belső községek. — Rákóczy tiltakozik. — Általános nemzeti hisz. — A rákóczi egyjónjón nota. Filinger. — Egy magyarból nemre fordított névmző meg-főszeltesse szíval, dobol, trombitál. — Az öreg Duma eszeskedés. — Fokos és köveztör. — Juhászok és kanászok bírák és malacok nélkül. — Nemzeti színház. — Örög Robert. — A pestiek az olaszok után sóvárognak. — A nemzeti színház rossz gazdálkodása. — Néhány virág. — Komló. — Lisztalapot. — Jo fűnk. — Imádság.)

§ Az útféren láttunk leglőbb olyan hőgyet és urat, kik nem valának magyarul öltözve, de ezek sem voltak sokan és fölvilágosításul kimondjuk, hogy Meisselt főből tanait hallgatják, ki azt mondta volna, hogy a zsidók a német műveltség terjesztői Magyarországon. Mi nem akarjuk himni, hogy ilyen fureszt mondott volna, de ha tévé, valóban igen rossz és saját érdekében is nem helyesen eszelekedte.

Eről a térről, melyet csakugyan szép ligetté varázsolta a pénz és szorgalom, a nemzeti nagy üdvözölte után nevezett Széchenyiligetbe indultunk, hol Budapest színelv jávala találkoztunk.

Ezen a legnagyobb magyar nevét viselő mulatóhelyen nem volt egyetlenegy öltözt sem, akár a nőket néztük akár a férfiakat, melyet nem magyar szaló készített, sőt sok olyan érdek hazánk-fiaival találkoztunk, ki egy szót nem beszél ugyan magyarul, de azért magyarnak vallja magát s nagyon meggyűlnek vele baja, ki az ellenkezőt mondaná előtte.

Örm volt nézni e nagy tömeget, melynek minden egyes egyéne a társalom művelt osztályától származott. Még ma is szentül előtt legeg az a gyönyörű szép hőgyvirág, melyet a pécsi regényes hegyek közöl hozott a fővárosba a honleányi érelem; meg az a kedves ma már pesti, de hajdan szegedi leányka, ki örömit érzett afölött, hogy honleányi terhet rótnak vala rá.

Angolunk, ki mindenütt velünk volt s mindenre indult esőszérvetelt tenni, a hőgyköszorura mutatva, kérdé fölünk:

— Megismerik Önök, melyik fővárosi, melyik vidéki?

— Miről ismerők?

— Arról, hogy míg a fővárosiak lehetőleg egyszerűbben járnak hazánkban készített fehérgatyás kék kartonszoknyában fekete vagy fehér na gyon kevésbé színözött vállfővel, addig a vidékiek leglőbb ruhájokban pompáznak, néha jó, néha hamiis ezüsttel és arannyal kivarrott vállfőkben és mentékben.

A Széchenyiligetben minden kedden és pénteken zárt zeneestélyeket tartanak, melyek alkalmaival egy rendes nagy zenekar és cigányzenészek játszanak.

A tisztelt község szívesen hallgatja mindkettőt, csak hogy itt kétféle község van, egyik a rostélyon kívül, a másik a rostélyon belül.

Noha a bent lévő község nagy száma, a kívül még sokkal számosabb és nem egyszer tör-

ténik, hogy helyeslő kiáltásai általános böggessé nővik ki magukat.

A nagy zenekar épen valami egyvelsget játszott, melyben mindenféle igazán jó magyar nota előfordul, s mely a rákócindulól végződik.

Ezek a zenezők nagy kieszőltek, hogy a rákócit kívül kellvén játszani, a gyorsított bangmértékben kivil homni ropogó pattogó réppentyűket gyújtogattak meg, melynek a szép induló hangjával vegyes szikrái általános nemzeti böggessé fokozták az utcai községek lelkesültségét.

Ezen vagy háromszor ismételt rákóci után Bunkóra került a sor, ki egy kis ideig gondolkodott, mit játszik már most ő, hogy szintén tel-szében részesüljön.

A hajból egy fiatal megígérte ki, hogyot kiáltván rá, hogy a rákóci után csak azt a notát lehet meghallgatni, mely így kezdődik: — Jaj de... Bunkó nem sokáig gondolkodott, hanem ráhúta ugyan Isten igazában s a tapsnak és éljenek sem hossza sem vége nem volt.

A Széchenyiligetben anyagi vágyainkat is kielégítették néhány nem leglőbban fűt étellel, mely annál rosszabbul esett, mert a pincérnek e helyen még mindig az európai műveltség nyelvén szólnak hozzák vad gyerekekhez s a szó szoros értelmében neheztelnek, ha valamelyik vendég annyi bátorságot vesz magának és megmondja nekik, hogy biz ő magyarul akar beszélni azzal, kit szolgálatára írt megfizet.

Amint a Széchenyiligetből hazafelé indulnánk, az angol azt indítványozta, térnék be előbb a Fillingér-féle házhozba, hogy a derek pesti fiatalságban gyönyörködhessünk.

A nevezett kávéház előtt már messziről nagy csoportot láttunk, közük egy-két egyént homni ódon hangszerekkel kezében.

— Ugyan kérem szépen — kérdéznék egyet — hová és mihéz készültök az urak.

— Macskazénéhez a magyarutcaiba — volt a rövid felelet.

— Ki az a szerencsés, kit e nagy kitérítésben részesíteni sziveskednek?

— Buljovszkyén asszony a magyarból nemre fordított szíaművésznő.

— Buljovszkyén tehát Pesten tartózkodik.

— Igen, a Németországban szerzett nefe-lejtéseket haza hozta, hogy a szorosabb családi körben is örövendéket rajtók.

— Nos és... De hát miért kam macskazénét?

— Mert azt mondta, hogy ily apró néptérdékek, minő a magyar, játszani nem érdemes, s hogy ily csekély néptérdék tapsai a magyar nagy művészt ki nem elégítethetik; hanem elnezet a vagy negyven milliót számláló német nemzet közé, hogy ott arathasson tapokat, ott nyerjen babérokat.

— Eszerént Önök nem Buljovszkyénénak, hanem a német elemnek csinálják a macskazénét?

— Nagyon családik Ön uram, mi tiszteljük és méltányoljuk a német elemet s elismerjük érdemeit ott, ahol ilyennek találkoztunk s addig, míg rováunkra nimenek irva ez érdemek; mi nem a német elemnek, hanem a honához és nemetéhez hitlen volt magyar, most német nőnek csináljuk a macskazénét; azon nőnek, ki akkor keveselte vérei szánat a külföld előtt, midőn e nemzet erkölcsi nagysága előtt egész Európa meghajol.

Be sem fejezhette szavait a fiatal ember, már megindult a sokaság a magyarutca felé, hol, mid-után a megtiszteltetés annak rendje és módja szerint végbement, hazaindult a tömeg.

Buljovszkyén egyebiránt e megérdemelt tisztelést az öreg Dumas eszeskaságának köszönheti, ki bizony elhallgathatta volna, mit a honától elpiarolt művésznő egy-egy bizalmas percben mondott neki.

Hazamentinkben két szeretett kedves írótar-sukkal találkoztunk.

Az egyik fókusunkat bámulta a légszész fényénél; ezt a nekünk oly kedves, oly drága zálogát a testvéri szeretetnek.

Fókusunk kisse néhez nyári stábotnak, de azért számos Lordosban, mit a kedves emlékek, mely hozzá eszotolva van, végheletlenül könnyű teszi. Nehézsége egyik elmés barátunkat arra a kérdésre ösztönözte, vajjon megfizették-e már a kö-veztérmet, mert mint mondta, sokkal többet ront e fókus a főváros közevetén, mint három francia bérházba öltözött kocsisos hintó.

Külsőjére nézve is szebb azért e fókus azok-nál az ormatlan juhászbotoknál, melyeket a a főváros divatnacsai hordanak, melyekre azt je-gyezte meg angolunk, hogy látja ugyan a sok ju-házost és kanászt, de minán sem juhokat sem ma-lacokat nem látnak szeméi, azt kell himne, hogy juhászgyűlés van Pesten, s az ország többi részé-ben csak a bojtárokat maradtak meg házőrköznék.

Másik barátunk karon fog s némi titkolódzás-sal mondja:

— Hallottam már, minden pesti lap megszü-nített a csereszovint Buljovszkyával a „Budapesti Hírlap“-ot kivéve, remélem te is velünk tartasz!

— Kedves barátom — viszonzánk mi — én nem tarthatok veletek, mert a szegedi újság le-gelőtől fogva megfeleledkezett a „Nefelets“-ről.

Meglátogattuk a nemzeti színházat is, „Örög Robert“-et adták.

A pestiek szeretik a dalmítveket, és mégis őrös volt a színház.

Az angol erre azt mondta, hogy az itt volt olaszok anyira elragadták a magyar községek, hogy a hazai dalmítveket meg sem hallgat-játják, hanem föllyást elasz operák után so-hajtoznak.

Azt is hallottuk, hogy a színháznál nagyon gonoszul gazdálkodtak és gazdálkodnak, ez az-onban „nébants virág“, azért mi sem akarunk vele érintkezésbe jönni. Majd egyszer a tyúk is kikaparja, csak előjón ideje a szigoru számadásnak.

A komló most is gyűllhelye a lelkesedésnek, mint volt régen, hajdanában.

Visszatanzunkban (mert azt már a tisztelt olvasó is átláthatja, hogy szerkesztői szük tára mellett elég volt egyszerre ennyi tökezet) a legutó-só vasuti kocsiha jutottunk, hol élkélesen egy érez-tíki magnak, mint a liszt (nem a zongoraművés-z) a gőzmalomban, midőn negyven loerővel szítják.

A szegedi időháznál, hová többrendbeli körte-s barackevékek után jo este elfutottunk, sok ked-ves jo fű fogadott baráti kézfórtással, lángoló kebellet, testvéri szeretettel.

Ezek kíséretében aztán a szászotól imád-kozva haladtunk azon szerény háziköz, melyre Szutter bácsi nagy betűkkel fölírta, hogy: A Szegedi Híradó szerkesztősége.

